

Projekt : DOMINIKA pre KUKULÍKA

Alebo

Zmierňovanie stresu u novorodenca po strate rodičovskej osoby ako prevencia ranej traumy z opustenia na pôde nemocnice.

Spôsob zmierňovania stresu a prevencie:

Poskytnutie psycho-sociálnej a terapeutickej služby pre opustené dieťa na pôde nemocnice (Univerzitná nemocnica Bratislava, Nemocnica Ružinov).

Vhodné pre akékoľvek dieťa vo veku 0-12 mesiacov, ktoré sa ocitne v štatúte opusteného dieťaťa (súhlas rodiča na adopciu, utajený pôrod, príp. iné okolnosti).

Psycho-sociálne východisko:

Výskumy mozgu posledných desaťročí preukázali, že závažná nepriaznivá udalosť z raného detstva (opustenie dieťaťa jeho rodičom, zanedbávanie, zneužívanie, týranie) spôsobuje **nepriaznivé zmeny na mozgu dieťaťa**. **Opustenie dieťaťa rodičom po pôrode** patrí bezpochyby k prvým a nosným záťažovým tzv. nepriaznivým udalostiam detstva s vysokým predpokladom/rizikom ohrozenia psycho-sociálneho vývinu dieťaťa a kvality života dieťaťa. Nepriaznivé zmeny na mozgu podľa posledných výskumov zasiahnu rôzne oblasti vývinu dieťaťa s dopadom na jeho celý život (**komplexná vývinová trauma**). Pri nedostatočnom liečení tejto udalosti môžu determinovať neskôr aj rozvoj vážnych sociálnych problémov dieťaťa (u nás označované napr. ako poruchy správania, poruchy pripútania a sú podkladom pre vznik rôznych psychiatrických ochorení). Čím mladšiemu dieťaťu sa „raná trauma“ udeje, tým výraznejšie môže ovplyvniť jeho život.

Svetová zdravotnícka organizácia WHO definovala opustenie dieťaťa jeho rodičom po pôrode ako **prvé násilie** na dieťati, to znamená, že dieťa je obeťou násilia v období kedy je absolútne bezbranné a zraniteľné a preto má táto udalosť na neho často fatálne následky.

Deti po prežití takejto udalosti **majú zvýšený predpoklad** v neskoršom veku pre rozvinutie neuróz, ťažkostí v oblasti koncentrácie nervovej sústavy, porúch učenia, trpia vo zvýšenej miere nedostatočne rozvinutým logickým myslením, zníženou imunitou, nižšou frustračnou toleranciou, úzkosťami, prípadne depresiami, poruchami správania, poruchami v oblasti senzorickej integrácie, sebapoškodzovacím správaním, poruchami vzťahovej väzby a pod. Deti s takýmito ťažkosťami môžu patriť k deťom vyžadujúcim náročnú starostlivosť, často sa už v preškolskom veku stávajú klientmi pedopsychiatrov a ďalších špecialistov, čím zaťažujú dlhodobu zdravotníctvo, školstvo i sociálny rezort.

Je preto namieste z vyššie uvedených dôvodov poskytnúť týmto deťom **prvú terapeutickú pomoc už na pôde nemocnice!**

Naša legislatíva pre deti v takýchto situáciách jednoznačne podporuje prevenciu (ak je možná), resp. opatrenia, ktoré by zmiernili dopad tejto udalosti na psychický, fyzický a sociálny vývin dieťaťa. (Zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele – č. 305/2005)

Psychologické východisko pre formát terapeutickej služby:

Pre novorodenca a následne dieťa do 1 roku veku je najúčinnnejším liečivým nástrojom fyzická prítomnosť dospeléj osoby, ktorá je vnímavá k fyzickým a psychickým potrebám dieťaťa v tomto veku. Novorodenec a kojenec z hľadiska psychologického vníma postupne prítomnosť dospeléj osoby všetkými zmyslami (čuch, chuť, dotyk, sluch, zrak). Vzhľadom k tomu, že našim najväčším zmyslovým orgánom je koža a dotyk sa vyvíja medzi prvými zmyslami, je preukázateľne najvhodnejším liečiacim nástrojom dotyk.

Možnosti zmierňovania závažnej nepriaznivej udalosti raného detstva na pôde nemocnice:

Najvhodnejšia liečba a prevencia ranej traumy vzhľadom k výnimočnému životnému obdobiu dieťaťa – rané detstvo:

– zabezpečiť 1 stabilnú dospelú osobu, ktorá môže sýtiť dennodenne dieťa svojou fyzickou prítomnosťou: držaním, kolísaním, masážami, nosením v ergonomickom nosiči (v prípade priaznivého zdravotného vývoja), nežným prihováraním, spievaním, hladením a pod. Uvedené činnosti môžu pri citlivom naladení sa na dieťa výrazne prispieť k jeho upokojovaniu a upokojeniu, k zníženiu stresu, k relaxácii, k produkcii oxytocínu a uvoľneniu celkového stuhnutia dieťaťa.

Psychosociálna a terapeutická služba tohto druhu môže v súlade s psychickými potrebami dieťaťa v tomto období nahradiť absenciu pôvodného rodiča (tým znížiť dopad ranej traumy na dieťa) a môže byť využívaná v situáciách pokiaľ nie sú na pôde nemocnice prítomní budúci adoptívni rodičia prípadne profesionálni rodičia, ktorí by zabezpečovali prechodnú náhradnú starostlivosť ako zamestnanci detského domova (ak dieťa má nariadenú ústavnú starostlivosť, ale jeho zdravotný stav neumožňuje jeho transport). Táto služba je využiteľná aj pre staršie dieťa, ktoré má nariadenú ústavnú starostlivosť (pobyt v detskom domove), ale jeho zdravotný stav vyžaduje hospitalizáciu a z rôznych dôvodov nie je možný spolupobyt opatrujúcej osoby (profesionálneho rodiča) spolu s dieťaťom v nemocnici.

Čas vykonávania sociálnej služby: optimálne 24 hodín denne od prvého, príp. druhého dňa narodenia dieťaťa, minimálne 3-4 hodiny denne počas pobytu dieťaťa v nemocnici na ktoromkoľvek oddelení. Dominika môže byť vnímaná ako sprevádzajúca osoba opusteného dieťaťa a má špeciálne označenie na plášti/oblečení, čím je rozpoznaná personálom nemocnice.

Dominika pre Kukulíka

Kto môže byť Dominikou?

Navrhujeme: Osoba, ktorá má absolvovanú odbornú prípravu, kompetencie a zručnosti pre využívanie/aplikáciu terapie dotykom v kontakte s opusteným dieťaťom, vrátane novorodencov a kojenčov.

Návrat, o.z. je akreditovaný subjekt s povolením MPSVR na vybrané činnosti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Postup a pravidlá pre poskytovanie terapie dotykom opustenému dieťaťu:

Kontakty dieťaťa s Dominikou sú pod dohľadom sestry, prípadne ošetrojúceho lekára, ktorý má pomôcť zosúladiť potreby dieťaťa, lekárskeho zázemia pre dieťa a dotykového terapeuta. Kontakty prebiehajú na mieste určenom lekárom, prípadne iným zodpovedným personálom.

Osoba v štatúte Dominika je povinná dodržiavať nariadenia ošetrojúceho lekára a zaužívané postupy v oblasti prevencie možných ochorení na pôde nemocnice, prípadne nejasnosti sú vzájomne konzultované.

Následná/paralelná pomoc pre opustené dieťa: Kufrík pre Kukulíka (zozbieranie dôkazov o osobách starajúcich sa o opustené dieťa na pôde nemocnice, jeho prvých fotiek a reflexií opatrujúcich osôb na prvé dni života dieťaťa – písané v jazyku detí) – táto služba je už v spolupráci s pracovníkmi Návratu, o.z.

Benefity pre nemocnicu:

- Nemocnica (oddelenie, klinika) získava označenie Nemocnica (oddelenie) citlivá k opusteným deťom vydané organizáciou Návrat, o.z.
- Pacienti nemocnice a ich príbuzní rozpoznajú nemocnicu, príp. príslušné oddelenie ako nemocnicu citlivú k tejto skupine detí. Nemocnica svojim správaním (zavedením tejto služby) môže podporiť rozvoj tejto unikátnej služby v iných nemocniciach a byť lídrom v tejto téme na Slovensku.
- Lekári môžu realizovať výskum v oblasti dopadu tejto služby na zdravotný stav a prosperovanie dieťaťa a prezentovať v odborných kruhoch, prípadne rozpracovať túto tému pre účely doktorátov a iného odborného rastu
- Nemocnica, klinika, oddelenie, personál priamo prispieva k liečeniu najvážnejšieho zranenia novorodencov: psychickej liečbe dieťaťa a prevencie ranej traumy z opustenia
- Posilnenie ľudských zdrojov pri starostlivosti o opustené dieťa na pôde nemocnice bez priamych nákladov nemocnice a bez väčšieho nasadenia či angažovania sa vyťaženejších sestier, či lekárov
- Nemocnica/príslušné oddelenie môže edukovať sestry a prípadne i lekárov v oblasti liečby novorodenca po strate pôvodnej rodičovskej osoby a prevencie ranej traumy dieťaťa na pôde nemocnice